

В. В. Танська, К. В. Суха, // Пріоритети розвитку початкової освіти в контексті становлення Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 березня 2021 року) / за заг. ред. Т.І. Шанскова – Житомир: ФО-П «Н.М.Левковець», 2021. – С. 19 – 23.

К. В. Суха,

студентка ННІ педагогіки;

В. В. Танська,

директор ННІ педагогіки,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Житомирський державний університет

імені Івана Франка)

Використання метапредметного підходу в навчанні учнів початкових класів

На сучасному етапі розвиток освіти України потребує інтегрованої освіти, диференціації навчання й зміцнення знань, нерозривного поєднання в змісті освіти загальноосвітньої і фахової складових відповідно до запитів і можливостей учнів. Тому навчання має спиратися на компетентнісно-діяльнісний підхід, а саме: на спроможність учня до пізнавальної діяльності, цілісно застосувати знання, вміння, навички, способи діяльності, ціннісні орієнтації у навчальних та життєвих ситуаціях [1].

Останнім часом в умовах інтеграційних процесів у навчанні метапредметний підхід стає все більш актуальним. Його реалізація дає правоопанувати такі види діяльності: порівняння, схематизацію, спостереження, формування запитань, що дозволяють учням засвоїти декілька навчальних предметів. Метапредметні зв'язки допомагають формувати бачення цілісності світу, розуміння місця та ролі людини в ньому.

Проблемою формування в учнів метапредметних умінь цікавилися низка науковців, а саме: О. Асмолова, Ю. Громико, А. Хуторський, Н. Громико, Т.Жданко, Т. Живокоренцева, А. Король,Т. Новикова, І. Почерний, Ю. Щукіна. У своїх працях вони висвітили особливості формування метапредметних умінь в учнів і наголосили, що метапредметними вважаються загальнонавчальні, міждисциплінарні (надпредметні) пізнавальні вміння, які допомагають дитині охоплювати цілісність наукових знань, вдало застосовувати знання в різних сферах життєдіяльності, самостійно одержувати й опрацьовувати нову інформацію для досягнення поставленого результату [3].

Згідно з навчальними програмами для початкової школи до складу загальнонавчальних умінь входять: 1) навчально-організаційні, які передбачають опанування учнями доцільних способів організації свого навчання; 2) загальномовленнєві – формують вміння висловлюватися та опрацьовувати текстову інформацією; 3) загальнопізнавальні передбачають уміння учнів спостерігати, розмірковувати, запам'ятовувати, відтворювати, використовувати й переробляти навчальний матеріал; 4) контрольні-оцінні, які забезпечують засвоєння учнями способів перевірки та самоперевірки, аналізування та оцінювання здобутих результатів [2, с.78].

Метапредмет – це сучасна освітня форма, яка утворюється поверх традиційних навчальних предметів. Це навчальний предмет нового виду, в основі якого лежить тип інтеграції навчального матеріалу і принцип рефлексивної постановки, тому виділяють кілька видів метапредметів: "Знання", "Знак", "Проблема", "Завдання".Зобразимо зазначене у вигляді схеми (Рис.1.1):

Знання	• ефективність учнів працювати з поняттями
Знак	• здатність учнів висловлювати свою думку за допомогою схем
Проблема	• учні вчаться обговорювати питання та вирішувати проблеми
Завдання	• формується здатність розв'язування завдань на основі отриманих знань

Рис.1.1 Види метапредметів

Метапредметний підхід дозволяє дитині не тільки пізнавати систему знань, але й продумує дії, за допомогою яких зможе сама отримувати інформацію про світ та набувати життєвого досвіду. Метапредметний підхід – це коли учень не запам'ятовує, а обмислює важливі твердження, аналізує власний досвід. Зобразимо проведення уроку за допомогою метапредметного підходу у вигляді схеми (Рис.1.2):



Рис.1.2 Проведення уроку за допомогою метапредметного підходу

Задача вчителя початкових класів – створити умови для усвідомленого розуміння здобувачами освіти структури навчання, зв'язки між розділами одного навчального предмета й між різними навчальними предметами, а головне, розуміння того, як використовувати отримані знання в навчальній та позанавчальній діяльності. Вчитель має бути організатором і консультантом тих, які навчаються, але залишати простір для самостійної діяльності.

У засадах метапредметної діяльності учнів лежать процеси здійснення пізнавальної, перетворювальної, регулятивної, інформаційно-комунікаційної, ціннісно-орієнтувальної, комунікативної та естетичної діяльностей, які складають основу універсальних способів навчальної діяльності.

Сучасний урок у початковій школі повинен бути організований з урахуванням метапредметного підходу. Щоб навчитися правильно організовувати заняття, в основі якого покладено метапредметний підхід, учитель повинен засвоїти такі ознаки:

- самостійна (експериментальна, пошукова) навчальна діяльність учнів;
- вміння рефлексувати, міркувати і робити висновки;
- мотивація учнів шляхом залучення до предмету уроку з інших галузей науки і підтримка на особистий практичний досвід учня.

Результатом метапредметного підходу є формування ключових компетентностей, які розвивають в учнів такі вміння:

- шукати, споживати і правильно оцінювати інформацію виконання завдань;
- розумно та доцільно використовувати природні ресурси;
- аналізувати, обґрунтовувати рішення та робити висновки;
- вміти правильно організувати навчальний процес;
- використовувати соціальні мережі для обговорення ідей;
- творчо мислити.

Метапредметні технології – це педагогічна діяльність із мисленням, комунікацією, дією, розумінням і рефлексією учнів. Використання метапредметних технологій у навчанні традиційних навчальних предметів

дає перспективу демонструвати учням процеси становлення наукових і практичних знань, включаючи в них сучасні питання, завдання і проблеми. Можна виділити такі метапредметні технології:

- Проектна діяльність – організовує в людині здатність діяти самостійно, отримувати необхідну інформацію з багатьох різних джерел, уміти її аналізувати, будувати моделі, експериментувати й робити висновки, приймати рішення в складних ситуаціях.

- Технологія "Дебати" – формує навички критичного мислення, вміння діяти в нових непередбачуваних ситуаціях, відстоювати свою позицію, бути терпимим до інших точок зору. Технологія використовується як форма або елемент уроку, а також в позаурочній діяльності.

- Кейс-метод передбачає обговорення учнями ситуацій, побудованих на реальних подіях, що потребує від них аналізу та прийняття рішення.

- Квест-технології допомагають наполегливо йти до мети, долати перешкоди, діяти в команді та використовувати набуті знання в реальних ситуаціях.

Отже, використання метапредметних технологій на уроках в початкових класів *допомагає* здобувачам початкової освіти стати самостійними, пристосованими до життя учнями, які вміють розбиратися в життєвих і навчальних ситуаціях; *допомагає* розвивати пізнавальні, творчі навички учнів, уміння самостійно формулювати свої знання, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі; *створює* умови для розвитку критичного мислення та навичок інформаційної діяльності.

Список використаної літератури

1. Державний стандарт початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article.pdf> (дата звернення: 23.03.2021).

2. Арделян О. В. Загальнопізнавальні вміння як компонент критичного мислення молодших школярів : підручник, 4-те вид., Київ : Рідна школа, 2001. С.78–80.
3. Кіпер Т. Метапредметне навчання як інноваційний процес у сучасній освіті. URL: <https://pandia.ru/text/79/527/39656.php> (дата звернення: 23.03.2021).
4. Васьківська Г.О. Метапредметний підхід до формування системи знань про людину як один із принципів сучасного підручникотворення : підручник, зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2012. С.42–50.
5. Трубачева С.Е. Метапредметний аспект формування загальнонавчальних компетентностей учнів в умовах профільного навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. №36. 2015. С.183–185.